

В. Автономна Македония

Излиза веднъж въ седмицата: въ недѣля

За обявления се плаща по 20 ст. на редъ за всеко печатане.

Ръкописи не се връщатъ

Единъ брой 5 ст.

АВТОНОМНА МАКЕДОНИЯ

25
Цѣната на вѣстника за България е:

За год. прѣдпл. 2-50 л.

„ шестъ мѣс. „ 1-50 л.

За странство годишно 5 л.

Писма, пари и всичко друго що се отнася до вѣстника, испраща се до адвокатската контора на Д-ръ И. Спирковъ въ София.

Единъ брой 5 ст.

ПОДЛИСТНИКЪ.

Църне войвода.

Историческа пиеса въ петъ акта изъ македонски животъ на мак. говоръ.

отъ

Марко К. Цепенковъ.

ПЪРВО ДѢЙСТВИЕ.

*Ве къщата на попъ Цеко въ
Прилепъ 1879 год.*

Сцената прѣставлява една стая. Срѣщу вратата една постела послана и въ постелата легналъ попъ Цеко боленъ, покритъ до гръдитъ. На главата една църна нощна калимияфа.

(До главата отъ пола седи попадния, а около пона седятъ четирма приятели на попа, които сѣ дошли да го видятъ).

Сцена първа.

Попъ Цеко, Попадния, Конe, Хаджи Пано, Илия, Ѓьорче.

Хаджи Пано. — Гечмишъ ола, отче свети; гаиретъ чини, мажъ биди, наеднашъ нелегнуи на болѣстѣта.

Попъ Цеко. — Чинифъ гаиретъ, господинъ хаджи, дочинифъ! Ясъ

вейке умирамъ и безъ врѣме во гробо ке влезамъ (силно офка) отъ проклети турци кеседжий, отъ той проклетъ Кючукъ Сулиманъ.

Хаджи Пано. — Ами защо те тепа, отче, шо му стори, шо му изеде, шо толку да те тепа, Богъ да го убие.

Попадния. — Сърдце да го изей, господинъ хаджи и сърдечница. Да би дала Богоройца майка, той проклетъ шо кандиса олку зло да ни стори; толку му велама; бракъа, Богоройца да му доиди и да го накажи сега бърго.

Хаджи Пано. — Джанъмъ еденъ песь шо се мога на църквина порта, той нема да го остаатъ да живеитъ; туку шо фаиде, лели днеска вамъ ви го стори злото!.. -- Ами као я донесофте работата отче свети, шо те тепа?

Попъ Цеко. — Себепо е оти ми го сакаше чифлико, да му го даамъ безъ пари и озгора расфърли тешка вергиа по сите села. Върли и во нашето, кому петъ лири, кому осумъ, кому петнаисетъ, а пакъ мене, бракъа, педесе лири и чифлика, Богъ да го отепа. Немайки ясъ толку лири отидофъ на село да барамъ некои край или да го моламъ Кючукъ Сюлиманъ,

да кандиса баре со дваисе лири. И тие не оти ѣ имамъ, ами со мамеле ке и кренефъ. Отидофъ въ село, бракъа и тамо шо да да видамъ? Сите селани и собралъ Кючукъ Сюлиманъ каи кулата и кои шо нѣмаше да му дай върлената вергиа, едни ѣ тепашие; други во кочината ѣ клаеше; трекъи ѣ тераше да се качуа на кулата и ги тераше да седатъ со голъ гасъ на плочитѣ вжешени отъ сонцето, да ми прощаате. Коа видофъ тоа нешо, бракъа, косата ми се крена и си чекафъ и ясъ некая мака неискажана претъ сите селани, чунки не носефъ петдесете лири, шо бѣше ми ги върлилъ.

Илия. — Ама на тие маки згора заощо траеа сите селани, да го ватеа и со раце да го раскинеа, да шо сакаше нека бѣше.

Попъ Цеко. — Море арно велишъ, бре брате, туку пуста крѣвъ рисянска е као угасната, а пакъ со гола рака змия не се вакъа, чунки четворицата другари отъ той песь стоеа разрѣдени околу селанитѣ со голи ножей, како некои арангели. Да ете како нищо не можиме да му праиме на таквие арзмий.

Конe. — Ами после тебе отче свети, како те тепа? Шо кабаеѣ ти најде, дали за пари, оти на той саатъ нему однесе? Али за некои зборъ да не му рѣче и си го налутилъ?

Попъ Цеко. — Офъ бре брате Конe, ами зъръ незнаишъ оти на турчинъ никаковъ зборъ рисянинъ не може да му врати, ако ти рѣчи: лета магарето, ти трѣба да му рѣчишъ лета, оти инаку кѣе те отепа. Да и ясъ сиромашъ отъ евала, другъ зборъ не му рековъ. Арно ама у Кючкъ Сюлиманъ исафъ вейке нема, той ти станалъ зверъ и друго нищо.

Ѓьорче. — Ами после као стана работата, шо те тепа, отче?

Попъ Цеко. — Ахъ шо сакамъ да ви кажамъ се со ретъ, бракъа, да знаите, заощо ме тепа той зверъ, арно ама душа неостана сака излегуа, дай мори попадио една чаша вода, оти ми се исуши языко, (му подаде попадния вода).

Хаджи Пано. — Гаиретъ отче, гаиретъ, не вели го той зборъ, нема да умришъ, кѣе ти даитъ Господъ здравье. Е после отъ шо себепъ те тепа?

(Слѣдва).

ПОДЛИСТНИКЪ.

Църне войвода.

Историческа пиеса въ петъ акта изъ македонски животъ на мак. говоръ.

отъ

Марко К. Цѣленковъ.

ПЪРВО ДѢЙСТВИЕ.

Въ къщата на попъ Цеко въ Прилепъ 1879 год.

(Продъл. отъ брой 13.)

Попъ Цеко. — Ахъ. ахъ! (ячи) Ясъ сиромашъ, що кѣ си умрамъ. Гледайкемъ коа ѝ мачеше селанитъ! као що ви кажафъ, се прибрафъ до него да го моламъ, да ѝ прости и да не ѝ мачи толку, та да печалатъ и да му даатъ пари. Велейки му той зборъ, ми се опули напорки и ми рече: „донесуа ти пари, бре свиньо“? Вие бидете живи Сулиманъ ага! Ако не донесиме сега, кѣ донесиме утре. „Дефолъ отъ предъ мене, керата, пезевенкъ“, ми рече и намавнуайки со ножо да ми ѝ сечи глаата, се истаифъ на страна. Отъ коа и домачи сите селани, ме викна и отъ коа виде, оти не му донесофъ пари, ми рече, до вечера ако не

одамъ в' градъ да барамъ пари, лошо кѣ ме наиди. Коа чуфъ той сборъ, се ослободифъ, чунки за тогаи куртулисафъ безъ да ме мачи. Си кренаа пушкитъ уще прѣдъ мене и си отидоа во нѣкое друго село да збираатъ пустата вергия. По нѣкои саатъ си явнафъ коньо и си тѣргнафъ во градъ. Тамамъ доидофъ каи Оджоото долче и евети сите петина кай ме чекаатъ таму, та и ме симнаа отъ конь и со първо що кѣ ми напраатъ, звѣроитъ, со арбията отъ пушката ми скинаа цревата. Тоа не му фтаса, та коа ме кутнаа на земи и ми седнаа еденъ на глаата, друкъ на нозетъ и ме тепаа со тилъето отъ ятаганитъ, до умирање и ме остаиле тамо спрострѣнъ на земи. Сполоаи му, що ме видѣле дваица селани и со вода ме осфестиа и тие ме донесоа дома.

Ето со таквиа маки ясъ сумъ маченъ, господинъ хаджи Панто, и кѣ умрамъ безъ денъ, та си остаамъ дѣцата сираци.

Хаджи Панто. — Ахъ проклета му душа нивна, како не се најде една бугарска рака да изтреби тие проклети звѣрои, що мачатъ ротъ рисъански, по селата и патищата.

Илия. — Се наогва, господинъ

аджи, се наогва, ама дури вие чорбаджиите гледате саде вамъ да ви е арно, за сиромасите ги подвѣрлате, нема да се наиди бугарска рака да и тепатъ турцките бабаити. Разбра сега, аджи баба? Да и ако отжрѣ ти остани.

Хаджи Панто. — До некаде си имашъ прао, господинъ Илия, така сие, у чорбажиите е кабаато.

Гьорче. — Море до некаде, немаатъ кабаетъ чорбажиите, господинъ аджи, ами до некаде, спроти мене сета мака що я тѣргаатъ сиромаситъ отъ турцитъ, отъ богатите я тѣргаатъ, било отъ Кючукъ Сулимана, било отъ Ахмедъ Бамята или отъ Мустафа Коняро, и друзи многу турцки зулуми.

Попъ Цеко. — Аманъ, отъ богатитъ било отъ сиромиситъ, лели мене ми се стори, сега що файде. Само една молба кѣ ви сторамъ бракъа, да барате краи тоа куче табачко да го изребите, за да куртулисате мачни души рисъански отъ сите села преку ритски и Мориовски. На Бога на душа виостаамъ, бракъа, да се сторите мукаетъ да го сотрите той зверъ. Спира цѣрнета да му го пуштите той юнакъ надъ юнака во нашио

градъ, ахъ ясъ сиромашъ що неможамъ векѣ да глѣаголамъ, чунки душа векѣ излегуа. Стани, мори попадио, даи една чаша вода да се напиямъ, оти ми се запре нешто во гѣрлото (му ладе попадията вода, пиейки попо се засѣркна и низъ носо му изстече), ахъ ясъ сиромашъ, умирамъ, бракъа, умирамъ, попадио, умирамъ, ела бакними рака, да се простиме (писна попадията да плачи и стори метания и му бакна рака, плачатъ и четворицата приятели и липаатъ отъ жалъ и со шамиитъ си бришатъ очитъ и тие му стория метания и му бакнаа рака).

Хаджи Панто. — Прощаи ме, попе Цеко, прощаи ме!

Попъ Цеко. — Богъ да прости, господинъ хаджи и ти мене прощаи ме, на Бога на душа ти остаамъ хаджи, да праишъ що да праишъ, зверотъ що ме изеде мене и що яди многу друзи рисъани, прощаите ме сите. (Сите со ретъ му бакнаа рака и се простия, во истото врѣме зина три пати попо и си умре. Списа попадията да плачи, тѣргна косите да си и корни, лицето да си го кини со нокти, а приятелитъ и тие липаатъ и плачатъ).

(Слѣдва)

ПОДЛИСТНИКЪ.

Църне войвода.

Историческа пиеса въ петъ акта изъ македонски животъ на мак. говоръ.

отъ

Марко К. Цѣпенковъ.

ПЪРВО ДѢЙСТВИЕ.

*Въ кѣщата на попъ Цеко въ
Прилепъ 1879 год.*

(Продъл. отъ брой 14).

(Попадията тажи и реди и трѣгна да оди въ бунаръ да се фърлитъ.

Попадията (плачи).

Леле Боже до Господа
Що е ова що ме наиде?
Отъ проклети лоши турци,
Лоши турци кеседжий,
Кукята ми запустия,
Да би аиръ не виделе;
Леле, леле ясъ сиротица,
Леле, попе, що ми стори?
Кукята ми я затвори.

(На тоа писканье отъ попадията се стърчала да оди да се върли въ бунаро и я ватия приятелитъ да не оди да се дави).

Хаджи Пано. — Гаиретъ, попадие, немой що кѣ сторишъ, не-

ка ти са живи челатта, Спиро Църне кѣ му дойди до акъ на тоа куче.

(Тѣлото на попъ Цеко изнесе-но и на миндеро седатъ четворицата приятели на попъ Цека).

СЦѢНА II-ра

Сжщитъ и послъ Църне.

Спиро Църне (влиза). — Помози Богъ, господинъ Хаджи Пано, како си, шо чинишъ? Здравно, живо? (се ржува и се поздравлява со ситъ) шо си ме викалъ нѣшо?

Хаджи Пано. -- Офъ! За волкотъ зборуаме и волкотъ задъ врата! Земи столо, Бога ти, бре Спиро, да лели дойде кѣ ти кажиме шо сумъ те викалъ. (Зеле столо и седна). Каи си бе Спиро толку врѣме шо не си дошолъ каи насъ? Каи скиташъ, каи пустишъ?

Спиро Църне. — Ами зъръ не знаишъ, аджи, оти сумъ качакъ отъ двѣ-три недѣли навамо?

Хаджи Пано. — И знамъ и не знамъ, я кажи ни, да зуме отъ шо си качакъ.

Спиро Църне. — Отъ шо сумъ, отъ умъ, баремъ да бефъ свършилъ една работа као шо трѣба, да ако бефъ качакъ, ама нейсе,

ние македонцитъ, мислиме за утрѣ. Знайте како стана таа работа. Седѣйки во ано каи Миджа вонедѣла се задевафме со едни другари мои, ясакцията на ано Асанъ дойде со бабаитлжкъ да не истера. Отъ зборъ на зборъ се скарафме и се степафме, та му и грабнафъ пишолитъ и му и върлифъ во калъта, а него го удрифъ отъ земи и му стапифъ на врато, да ако не ми го откинеа, за чудо кѣ го заколефъ! Кешкѣ да го заколефъ, да ако бефъ качакъ, ама нейсе за другашъ, кѣ знамъ као да праамъ.

Хаджи Пано. — Браосъ на сърцето юнашко шо го имашъ, бре братучедъ, но ако можишъ една работа да сфършишъ. голѣмо добро кѣ ми сторишъ първо на мене и послъ на цѣлио народъ; ако можишъ да го сотришъ той проклетъ Кючукъ Сулиманъ шо шета по Прекуритските села и Мориоски и му върла тѣшка вергия, тепатъ и челата му обезчестуватъ, а пакъ попа Цека—со арбията му дупна цревата и най послъ го отепа отъ кьотекъ и си умре.

Знаишъ, брату Спиро, колкафъ голѣмъ срамъ е за насъ рисъанитъ, цѣлио Прилепъ е наскърбенъ за попа Цека.

А пакъ кога умре попо, овде се наидофме и кога душа даде и ни остаи на Бога на душа, да му бараме крайо на тоа куче Кючукъ Сулимана да го сотриме. Вѣруашъ, брате Спиро, оти отъ коа умре попъ Цеко; секоа вечеръ ми иде насонъ и ме моли да му бараме крайо на тоа куче.

Ето затоа сме те викале, господинъ Спиро, да те молиме да станешъ единъ войвода и да соберишъ дружина, та да му легнишъ по траго на тоа куче. И сега шо велишъ, кѣ можишъ да свършишъ оваа работа, али неможишъ?

Спиро. (се усмихва иронически) — Можамъ и надможамъ, господинъ аджи, ама сакаатъ арно оружие да имамъ, а пакъ за да купамъ сумъ сиромафъ, ти самъ знаешъ, оти паричка немамъ, со гола рака змия не се факъа.

Хаджи Пано. — Море, али приимашъ ти, бре Спиро, да я вършишъ оваа работа, та за оружие то е готово те чека тебе, алища кумитски имаме угулъ нови шо и носеше таксилдаро мой, (стана и му и даде алищата и оружието), я земи алищата и промени се да видиме да ли ти прилича за войвода. (Се промени и се въоружи Спиро).

(Слѣдва).

ПОДЛИСТНИКЪ.

ЦЪРНЕ ВОЙВОДА.

Историческа пиеса въ петъ акта изъ македонски животъ на мак. говоръ.

отъ

Марко К. Цѣпенковъ.

ПЪРВО ДѢЙСТВИЕ.

*Въ кѣщата на погъ Цеко въ
Прилепъ 1879 год.*

(Продъл. отъ брой 15).

Хаджи Пано — Честити нека ти се и Госпо да ти помогитъ да сфършишъ оваа работа, та да се прославишъ по сета земя.

Коне — Аминъ, господинъ аджи, така да даи Госпо. Слушай, Спи-ро, що сакамъ да ти кажамъ: некни ми донесе варъ Георгия Лажо и му отворишъ за кумитлъкъ и той ми кажа оти на драго сѣрце прииматъ, ама сака за войвода да му бидитъ единъ грагянецъ и той си ималъ два-тройца другари верни негои. Ясъ му ре-

кофъ оти за войвода ке ти го пратиме Спи-ро Църне и му дадофъ четири пушки и патрони.

Спи-ро — Много аренъ е за тая работа Георгия, господинъ Коне, утрѣ вечеръ, ке го наидамъ дай Боже здравье и кѣе му поидамъ дури тамо. Треба да знаите, оти Кючукъ Сулуманъ сака да му а граби Тода посестримата на Георгия и да му а турчи, ама со Госпо напре не кѣе фтаса.

Илия — Да живеишъ, брате Спи-ро, що приимаишъ да го сотришъ тоа куче, що сотре толкуа наротъ рисъанчки, Госпо да ви поможи да го клаите в'рака, та да го сосечишъ и да речишъ айрлиа да му е сефтето на Прилепцките юнаци.

Спи-ро — Ха, айрлиа да ти е сефтето, да сумъ речелъ, ами лани ясъ сумъ сторилъ сефте, а господинъ Илия, сега кѣе ми биди второ сеченье на турскио бабаитъ Кючукъ Сулимана.

Гьорче — Си сторилъ сефте ха! братенце, ако не ми кажишъ кого, ясъ не сумъ чулъ.

Спи-ро — Е, лели ме прашате да ви кажамъ: Славе побратимо мой я държеше манастирцката воденица со кириа, да го дупни грео Юсеина арнаутино и да му се

повали со тепанье на егумено да му я даитъ воденицата нему и да го истера Славета. На тоа згора Славе я остаи воденицата на денъ Гьоргеенъ и си влезе арнаутино. Земайки Славе абуръ джубуръ що си ималъ, си я зель младата жена що му била многу убаа и що си я милуалъ много, арно ама арнаутино, му я грабналъ на сила за своя ханъка.

На тоа Згора Славе прао дойде кай мене на воденица и ме търгна на страна да не чуе татко, да ми рече: „Спи-ро бре, знаишъ оти ке ме загубеше арнаутино Юсеинъ воденичаро, дека ми я зеде убаата и кротка жена; ми бидуашъ ти другаръ, да му го сфетиме маслото, да да познаи кои е Славеводеничаръ и Спи-ро Църне“.

На тоа Згора ясъ му се таксафъ и му курдисафме плано како да му го светиме маслото и да му я земиме жената — отъ Славета. Го погоди братучеда си Славе. Да му се глави на Юсеина за коньите да му и тера со брашно и да ни стори калаузлукъ. Братучедо отъ Славета ни кажа оти на вечеръ Юсуфъ со чибукко и гледаль надворъ во ливадата како му пасатъ коицитъ.

По Гьоргеенъ неколку дни му се скрифме кай едни вжрбушки до ливадата, та кай двата саато еветиго арнаутино со чибукко запаленъ, дойде близо до насъ, седна да гледа како му паса коньите чунки не се веруаше на момоко. Седнуа кимъ агата туку му излогофме отъ вжрбушките со голи ятаани (во истото време търгна Спи-ро ножъ и почна да му кажуа како го секолъ) и му застанафме предъ него и задъ него, та почна Славе да го суди за дека му я зеде жената и оти сакаше да го сечи [со ножо: „ти си бре арнаутино, що ми я зеде жената и сакаше да ми сечишъ гла-ата? Я чекай да видишъ како боли да ти я сечамъ твоята, и ми рече мене, удри бре Спи-ро що глеашъ овой арнаутски песь“. И му лехгнахме со ножеите да го кастриме. При се тоа имаше арнаутино еденъ пиштолъ запоясъ не му текна да се вати занего, ами падна на молба да го порстиме, да кѣе му даелъ сто лири на Славета и жената; кай ти сака пари Славе, му я зедофме глаата и я грабнавме жената му.

(Скпдва)

ПОДЛИСТНИКЪ.

Църне войвода.

Историческа пиеса въ петъ акта изъ македонскиятъ животъ на мак. говоръ.

отъ

Марко К. Цѣпенковъ.

ПЪРВО ДѢЙСТВИЕ.

Въ кѣщата на попъ Цеко въ Прилепъ 1879 год.

(Продъл. отъ брой 16).

Да ете ми го сефтето на сеченѣ турцитѣ, бракъа, и да знайте оти и Кючукъ Сулимана кѣе го сечами, еве вака (маатъ со ножо) за да спасами здравѣто, честѣта и имото на нашиѣ граѓани и селени, що неможатъ да здивнатъ отъ него.

Хаджи Пано. — Браосъ, да живѣишъ. Е ова чудо ясъ не сумъ го чуль, бре Спиро, ти що си го напраилъ. Госпо да те чуа и да те брани отъ сите лошотии, дури да истребишъ тие проклети рисянски душмани. На, дършъ овие нѣколко бели меджидии, да ти се найдатъ.

Коне. — Така треба, Спиро, со тие душмани да се праи. Турцитѣ ако се исплашатъ отъ васъ, нѣма да го мачатъ послѣ народо. Тие предъ силата наведуваа глаа. Заповѣдай и отъ мене еденъ подарокъ.

Гѣорче. — Заповедай и отъ мене, господинъ Спиро.

Илия. — Ето и отъ мене, брате Спиро, ако се и по малце, чунки толкуа ми се сгодиа. (Спиро отъ сите зеде пари и му бакна рака и стана веке да си оди на село).

Спиро. — Е, седете со здравѣе, бракъа, и добро видение. Ако рѣчи Госпо да си дойдаи здравъ и живъ кѣе ви платаи, а пѣкъ ако умраи алаи да ми чините.

Хаджи Пано. — Со здравѣе войвода, Спиро, со здравѣе и алаи да тие всичко що ти дадофме. Само Госпо да те донеси назадъ.

Спиро. — Благодарамъ ви, сбогумъ, бракъа, (сите го фатиа за рака и го испратиа до врата и пакъ седнаа на миндеро).

Хаджи Пано. — Е, господинъ Илия, ти како велишъ за оваа работа що я зафатифме, кѣе се свѣрши безъ да се сети оти ние го обружифме Църнета?

Илия. — За оти кѣе се сфѣрши, сенетъ да ти даамъ, господинъ аджи; а оти кѣе се сети, ичъ не сакамъ да знаи, само со душа кѣе чекамъ да чуамъ оти го сотреа Кючукъ Сулимана, да самъ ясъ кѣе кажуамъ по свето. Разбра, аджи баба. Ама кѣе разбереле турците, та кѣе ме вататъ и кѣе ме затворатъ, ичъ не сакамъ да знаи, лели еднашъ кѣе умираи. Аджи, аджи, ичъ да не се боишъ отъ умирачка, кѣешкѣе за народна работа да умришъ юначки, а не отъ болестъ како баба и знаи оти народо паметникъ ке ти напрати и името кѣе ти остани славно за веко.

Хаджи Пано. — Браосъ бре, господинъ Илия, оти имашъ тоа сѣрце юнашко, кѣешкѣе и ясъ да го имамъ твоето сѣрце, та ако бефъ и по сиромафъ.

Илия. — А пакъ ясъ велаи, господинъ аджи, кѣешкѣе да го имаи твоето богатство, та да видишъ колку чети кѣе составеи, да и требатъ турцките бабаити що тепаатъ по созлийте и юначнитѣ чорбаджии за да даваатъ страфъ на народо и що да сакаатъ да грабаатъ и да обесчестуатъ, печалбитѣ пѣкъ отъ грабаинето

да му и носатъ на каймакамите на пашитѣ.

Коне. — Тоа е близо до умо, господинъ Илия: клинъ, клинъ тера, що рекле стари. Дѣдо Славейковъ пиша единашъ во негоата газета оти бугарите дури стоатъ со скѣрстени рацѣ кѣе и тепаатъ и келешитѣ турци. Не е така бре бракъа?

Илия. — Така сме, господинъ Коне, така: да ви кажамъ нѣщо за коа бефъ дете; ме тепа едно турче и плачейки си дойдои дома, „що плачишъ бре синко?“ ме праша татко, е, ме тепа едно турче татко, му рекои, ами кай ти беа тебе бе синко дветѣ раце, за една глаа, неможеше да го тепашъ, та що ке доеше ясъ кѣе търгавъ; отъ рѣшетото си ти подолу? рѣшетото ако го настѣпишъ на лубо, кѣе скочи и почело кѣе те удрии, а пѣкъ ти, синко да му лежишъ, да те тепа едно келао турче. Море, море трѣба да знаишъ оти ако си офца секой кѣе те стрижи. Знаишъ како си и учатъ турците синои си: вуръ, вурлма.

Слушай вамо синко още единашъ, ако ми доишъ тепанъ, кѣе те скапамъ отъ кѣотекъ, а пакъ

ако тепашъ некое турче, бакшишъ кѣ ти даамъ. Ясъ сега кѣ ти простамъ."

Отъ овие зборои що ми и рече татко, господинъ аджи, не се дадофъ ни на турче да ме тепа, ни на каурче. Еве остарефъ и не сумъ удренъ, ама оти кѣ речите? Щомъ кѣ видамъ оти сака да ме удригъ еденъ турчинъ ясъ побжрго него кѣ го удрамъ елъ чабук-лукъ мариветъ велатъ турцитъ, кой кѣ превари той кѣ удари, па ние велиме.

Хаджи Пано. — Браосъ, господинъ Илия на твойотъ татко що те учи да немашъ страфъ-отъ тие проклети турци, ами мойо татко и майка Богъ да и прости, знаишъ како ме учea: „синко, коа кѣ видишъ нѣкое турче оти иди кай тебе да му се истанишъ, отъ пато ако те тепа, ти да не кревашъ рака, ами да му се молишъ, аманъ ага, простиме, аманъ ага простиме жити вѣра. Така да му се молишъ синко, кѣ те прости, ако не му се молишъ, кѣ го налутишъ да можи, я со ножо да те убоди, я со пицоло да те отепа, чунки сите турчинъ носатъ ножи и пицоли. Наведена глаа синко, сабъя нея сечитъ".

Ете отъ ваквие зборои отъ майка ми и отъ татка ми що ми и велеа, бракъа, и день денеска не можамъ да и забораамъ и дури во соно и сонуамъ и се плашамъ.

Илия. — Ами зеръ саде тебе те плашела майкати, ами цѣлио народъ бугарски, така е плашенъ отъ майкѣ си уше въ пеленитъ лели си имаме една детинска песничка: „тате, пате, евеи турцитъ скриси во гърниците.

Ете отъ тоа да познаишъ оти страо ние още отъ мало се отъ тие проклети турци.

Само со ваквие бракъа юнаци како Спиро Църнета и друзи кѣ и уплашиме турците и кѣ го насърчиме народо да сака свобода.

Брао, брао (извикватъ всичките)

ВТОРО ДѢЙСТВИЕ.

Селската кукъа.

Кукъата на Митре-селянина, въ село Вепърчани, въ срѣдата огнище, въ което гори огънъ отъ горе се забѣлзва оджака съ верушки и со котле закачено, около гоничето столчета. На срѣдната страна нокъи подница и вършиникъ. Огъ една страна стомни съ вода и дървенъ букаръ. На друга страна на колецъ закачени цървени пиперки.

Сцена първа.

Митре, послѣ Мара, негова жена (Митре сѣди по край огнището и пуши съ чибукъ тутунъ, а Мара до него прѣди со урка).

Мара. — Е домакине, вчера куртулисафме не тепани, отъ той проклетъ Кючукъ Сулиманъ.

Митре. — Вчера куртулисафме, Маро, ама денеска ако го донеси гялотъ, као кѣ куртулисаме, ако знаишъ кажими?

Мара. — За да куртулисаме, Митре, поиди каи Георгия и кажиму що сака да ни напраи Кючукъ Сулиманъ.

Митре. — Е да шо дека кѣ му кажамъ мори Маро?

Мара. — Да бара некои край, да я куртулиме Тода. Ете тоа кѣ му кажишъ.

Митре. — Е арно неа той кѣ я земи и кѣ я куртулиса, ами ние, каи кѣ се вдениме отъ той пeсъ?

Мара. — Ние нека умриме, само чедото да го куртулиме, да не ни го потурчи и сio сой во гrefъ да ни го клаитъ, да занасъ као сака нека бидитъ.

Митре. — (главата си клати). Ей Маро, ей, ние да умриме а?

Мара. — Да умриме, ами що дека сме живи? Зеръ некой по-

минъ сме поминале, да кѣ го жаламе поминотъ, Митрее.

Митре. — Вистина поминъ не сме поминале, ама животъ е мила дури гледаатъ очите бело видело, Марооо!

Мара. — О, офъ море, домакѣине, да за вакфаа животъ що живениме, кусо нека е, коа неможиме стопани да се сториме ни на челатъ ни на стока.

Митре. — Колку затоа така сие Маро, ама деде . . . Ай да се обуямъ и да му одамъ на Гѣоргия да му кажамъ, друго чаре нематъ.

Мара. — Шо праишъ прай, дури е по бѣрго оди оти водата спие, душмано не спие. (Кучето лае и се чува гласъ: Митрее).

Митре. — Леле Маро, треба да е той, що лаи песо (трепери), я излези да видишъ кой е?

Мара. — Море де, бре домакѣине, що се плашишъ толку, биди машъ. Еднашъ кѣ умри чоекъ, що кѣ умриме угре, нека умриме денеска, кой сака нека биди.

(Влизатъ: Кючукъ Сулиманъ, Фезо, Абдула, Алия и Даутъ).

(Слѣдва)

ПОДЛИСТНИКЪ.

ЦЪРНЕ ВОЙВОДА.

Историческа пиеса въ петъ акта изъ македонскиятъ животъ на мак. говоръ.

отъ

Марко К. Цѣпенковъ.

ВТОРО ДѢЙСТВИЕ.

Селската кукия.

(Продъл. отъ брой 17).

Кючукъ Сулиманъ. — (гордо
влизъ вкъщи). Тука ли си бре, Митре
Чорбаджи?

Митре. — Тука сумъ, Сулиманъ
ага, заповѣдай, добре сте ми дошле.
(Поседна околу огнището).

Кючукъ Сулиманъ. — Я ти море
Митревице, що прауашъ?

Мара. — Еве каи туку предамъ,
Сулиманъ ага.

Кючукъ Сулиманъ. — Е, кѣ
работуашъ, зере ти не ме слуша-
ашъ на мене, да ми го дауашъ
Тода, да ми го биди еденъ анжмка
и послѣ ичъ да не работуашъ и
мажти нема послѣ ни да ора,
ни да копа, чунки ясь кѣ терамъ
селаните да ви работуатъ на ан-
гария.

Мара. — Ни Тода тия давамъ,
ага, ни па сакамъ селаните анга-
рия да ни работатъ.

Кючукъ Сулиманъ — Ти не
дауашъ, ама ясь кѣ го земуамъ.
Я оди да го викуашъ Тода, мори
джадио, зере сега кѣ ти сечуамъ
глаата.

Мара. — Ами фчера, лели ти
кажафъ, оти Тода е на поседокъ.

Кючукъ Сулиманъ — Демекъ
ти фчера ме излажуа, ами ти лели
кажуаше оти за денеска, кѣ го
викуашъ, а пакъ сега, пакъ сакашъ
да ме лажуашъ. Одуай джадио,
да го донесуашъ Тода, кай си го
криуала, зере валла, билля и жими
еденъ турска вѣра, ако станамъ
кѣ те скапуамъ отъ кѣотекъ.

Митре — Джанамъ не е ра-
бота, за со кѣотекъ, Сулиманъ
ага, со арно да е, со арно.

Фейзо — Ха, ете така, со арно,
де со арно, ай оди бре чорбаджи
Митре да го донесуашъ Тода, да я
праша Сулиманъ ага, да ли сака
да се турчи, ако некъи, нека ви
седи — со сила нищо не бидуатъ.

Кючукъ Сулиманъ — Ха, ете
така, као що вели Фейзо ага, доне-
суай го Тода, ясь да го прашу-
амъ, ако некъи, нека ви седи.

Митре. — Колку за тоа аклиа
си Сулиманъ ага, ама ясь незнамъ

во кое село е Тода-Мара знаитъ.

Мара. — (сърдито). Ясь знамъ, да
незнаишъ лепъ вуста да си кла-
ишъ. Слушайте агъи, агъи, ни
Митре знаи, ни па ясь знамъ каде
е Тода. Кажете що ручекъ да ви
напраамъ, да си ручате и со здра-
вье да си ойте. Да тоа, що барате
во нашата кукия го нема.

Кючукъ Сулиманъ. — (сърдито).
Али чу бе Фейзо ага, що лакардии
зборуатъ?

Фейзо. — Кога не му стануашъ
со ятагано, да я наредишъ, елбете
кѣ зборуатъ, я.

Кючукъ Сулиманъ. — Демекъ
ние сме чапкжни, мори Маро, са-
куашъ да кажишъ, а?

Мара. — Ако не све чапкжни,
не ни идите на кукиява, два дни
со редъ да ми я барате кѣрка ми,
Сулиманъ ага.

Кючукъ Сулиманъ. — (сърдитъ
много, става и улавя я за космитъ и удара
я съ ятагана). Чапкжни ли сме ние,
джадио, една, на за тебе. (Пищи
Мара: о, охъ, ясь сирота да види Господъ).

Митре. — (троши си пръститъ плаче).
Аманъ Сулиманъ ага, що кѣ сто-
ришъ, не вакяйте за кусуръ, оти
толку е сечи умотъ, на Мара.

Кючукъ Сулиманъ — Чекуай,
анасжна, да го колуамъ той джа-
диа.

Фейзо. — (става и улавя го Кючукъ
Сулиманъ). Ай, простия Сулиманъ ага,
за сега, да, ако не я донесуа Тода,
послѣ, коли я. Маро, мори, що ве-
лишъ? кѣ одуашъ да я донесишъ
Тода?

Мара. — (плаче). Кѣ одамъ — да
не пойдамы со здравье. Офъ, ясь
сирота.

Кючукъ Сулиманъ. — Ойдуай
еве кѣ те пушамъ. За атжро на
Фейзо ага, ама гледуай вамо, ако
не го донесуашъ, жими еденъ вера,
кѣ те колуамъ. (Зима си Мара шамията,
си я тура на глава и си върви). Слушай
вамо, айде, бѣрго одуай и бѣрго
идуай, да месуашъ еденъ баница.
Носуай и ти бре Митре ракия,
айде бѣрго.

Мара. — (на страна). Ай да би
се отруле и айръ не виделе. Да
излезамъ отъ кукия надворъ, да
ако се вратамъ, со куршумъ да
ме удрите.

(Излиза Мара).

Сцена III.

Сжиците безъ Мара.

Фейзо. — Е, вистина многу лоша
жена си ималъ, бре Митре.

Митре. — Вистина е лоша, Фейзо
ага, ама де — де, що да ѝ праамъ?

Кючукъ Сулиманъ — Ти нема
що да ѝ прауашъ, ама ясь кѣ и

напраамъ со овай аджрбаба (хваща сеза ятаганю). Айде, ти да колуашъ еденъ ягне и да го печуашъ за ручекъ.

Митре. — Пекъи Сулиманъ ага, да одамъ.

Фейзо. — Айде по бърго донеси ракия, да после оди.

Митре. — Пекъи, Фезо ага, кѣ ви донесамъ и ракия и мезе. (отива и имъ донася). Повелете агъи, сами служете си, дури да дойдамыя, да послѣ ясъ кѣ ви служамъ.

Кючукъ Сулиманъ. — Не сакуаме ти да ни служишъ бре.

Митре. — Е, ако несакате ясъ, Мара кѣ ви служить.

Кючукъ Сулиманъ. — Не сакуамъ ни Мара, ни ти. Тода кѣ го носуашъ, тая кѣ ни служи. Айде бърго одуай. да го найдуашъ кай сте го криуале и да го донесуашъ, зере, жими еденъ вера, лошо кѣ ви расипуамъ.

Митре. — Жими Госпо, Сулиманъ ага, незнамъ каде е. Мара я знаи каде е.

Кючукъ Сулиманъ. — Мара, пара, ясъ не знауамъ; Тода да донесуате, зере жими еденъ вера, ке затворуамъ на кукята и живи кѣ ве горуамъ; айде одуай бърго и не гледуай пойке.

Митре. — (на страна). Леле, ясъ

сиромашъ; живи кѣ не гори, нема вряканье назадъ. (Излиза бързо).

Сцена IV.

Сжиганъ безъ Митрета,

Кючукъ Сулиманъ. — (Дига чашата). Айде на здравье, бе кардашларъ. Охъ, охъ ха а, а, аренъ ракия било, де бюрунъ пиуайте. (сички на редъ пиятъ и мезе ядатъ).

Фейзо. — Ама Сулиманъ ага, ако не му се пофалеше, да му удришъ еденъ кьотекъ на Мара, тая уше чалжмъ кѣ ни продааше.

Кючукъ Сулиманъ. — Ами лели видуафте, каковъ асия каурка? Ясъ еденъ лакърдия му зборифъ, той две; еменъ, кога му удруафъ нѣколко ятагани: аманъ ага, прости-ме, вати да се моли и да плачитъ.

Фейзо. — За тоя, така си е, Сулиманъ ага, на кауринъ лице да не му се дава, ами страфъ, страфъ и кьотекъ, да му земишъ, тоа що сакашъ.

Алия. — Джанжмъ дилъ ми гяуръ, удри и друго нищо, зере на гуярино умо му иди на беганье. Ама не е вака Сулиманъ ага?

Кючукъ Сулиманъ. — Така е Али ага. За да не кренитъ глаа каурите и да не земуатъ нашето царсто, трѣба да и тепуаме, да и колуаме, да му турчуаме мо-

мите и невестите.

Фейзо. — Аклия си Сулиманъ ага, така треби. Ако не му даватъ страфъ тие кѣни се качатъ на врато; Чункъи тие сетъ десетъ каури поекъе отъ насъ.

Кючукъ Сулиманъ. — Джанжмъ, вистина сетъ много, ама еденъ турчинъ бъркуа четириесетъ каури, само со еденъ ятаганъ на рака. Знайте отъ денеска що кѣ прауаме кардашларъ? (сички му казватъ: айръ аберь Сулиманъ ага). Ишалла айрлия етъ: ние трѣба да и битжрисаме неколку каури, що се готватъ да беда кумити.

Фейзо. — Кайсе тие Сулиманъ ага, що се готавтъ за кумити?

Кючукъ Сулиманъ. — Биринджи кумити: той Спиро Църне, отъ Пирлепъ, Гьоргъи Лажо, отъ село Царевикъ, Илия отъ Башино село, той кьерата Иосифъ е, той Пецо и друзи ясъ що и знауамъ и той керата Ристе топало терзията, що и дупаатъ да се прауатъ кумити и да не тепуатъ насъ. Тие дури не и битжрисаме, кардашларъ, мене душата раатъ не ми чинуатъ.

Фейзо. — Пекъи, Сулиманъ ага, уше отъ денеска да му го пушчиме Мустрета протугьеро, да му бара трагата пешинъ, на Гьеор-

гъи Лажо, и да го битжрисаме него, после и друзите. А, що велите вие бре кардашларъ? (сички му одобряватъ).

Кючукъ Сулиманъ. — Нейсе, така кѣ прауаме. Еменъ, зашто го нема да дойдуа, той Мара и той кьерата Митре? Даутъ ага бе, я чинуай еденъ зафметъ, да прашуашъ нисъ село, да не се криуале во некой кукя тие сфиньи.

Даутъ. — Пекъи, Сулиманъ ага, да прашуамъ, еменъ на кауринъ кой му праи добрина, на гяоло му пали кандило. (излиза).

Сцена V.

Сжиганъ безъ Даута.

Фейзо. — Као глеамъ Сулиманъ ага нѣма да дайдатъ овие сфиньи, що се забая олку? Зеръ се уплаши Митре дека му се пофали да го горишъ жифъ въ кукята му, отъ той страфъ можи да не идитъ.

Кючукъ Сулиманъ. — Джанжмъ, ако го научи гяоло да не дойде, да кѣ види кой е Кючукъ Сулиманъ, ама нейсе. Пушка пукнуа надворъ, сички уплашени ставатъ на нозе съ пушкитъ врацъ, насочени къмъ прагата). Държете се, бре кардашларъ, зере можи да е некоа потеря. Влизз даутъ и всички на мѣстата си).

Слѣдва.

ПОДЛИСТНИКЪ.

Църне войвода.

Историческа пиеса въ петъ акта изъ македонскиятъ животъ на мак. говоръ.

отъ

Марко К. Цѣпенковъ.

ВТОРО ДѢЙСТВИЕ.

Селската кукъя.

(Продължение отъ брой 18).

Сцена VI.

Сжитъ и Даутъ.

Фезо. — Море що беше таа пушка, бе Даутъ ага? Не исплаши сите?

Даутъ. — Мене ми се пуци Фезо ага.

Кючукъ Сулиманъ. — Ай алла иликъ версиъ, бе Даутъ; пакъ ние рекофме да не иди некоа потера на насъ, да не удришъ.

Даутъ. — Ха, потера кѣе иди на насъ, кога укѣомато е нашъ.

Кючукъ Сулиманъ. — Нейсе. Е, како се научи за овие сфини?

Даутъ. — Тиа избегале кай Гьеоргъия Лажо, чункъи тамо била Тода као що ми кажуваше Ми-

тре протугьеро. Знаишъ Сулиманъ ага, що напраишъ со Митрета? Го натерафъ да нарача въ село неколку мазници и друго, за ручекъ и у коджабашията да одиме да ручаме, чункъи овде нема да дойди, той къафиръ Митре. Куршумъ за нифъ, куршумъ анасна.

Кючукъ Сулиманъ. — Ашколсунъ, Даутъ ага, аренъ си сторуалъ. Ей бе кардашларъ, сега како есапите да му прааме на овие бунтовници?

Фезо — Бенджесъ, да му одуаме, кай той сфиня Гьеоргъия Лажо и да го битъжрисаме. После да и ватиме Митрета и Мара, да му вързиме рацѣтъ на опаку и да и донесиме овде, та да и затфориме во кукава и да и изгориме живи, а пакъ Тода кѣе го носуашъ на Пирлепъ и кѣе го потурчишъ. Ете вака да му напраиме, Сулиманъ ага.

Кючукъ Сулиманъ — Мунасипъ е така, Фезо ага, ашколсунъ на акъло. Що велуате вие, бе кардашларъ? (Сички казватъ: мунасипъ е, мунасипъ). Е, мадамъ така, айде стануйте да одуаме кай коджабашията, да ручуаме. (Сички ставатъ и си излизатъ).

Сцена VII.

Митре, Мара и Тода.

(Седатъ край огнището).

Митре — Али я затвори Маро арно портата?

Мара — Я затворифъ, пуста останала.

Митре — Санкимъ тие пци си скършия глаата, си отидоа уще кай пладне отъ нашево село, ама пакъ треба да се вардиме.

Мара — Ами не се научи за во кое село кѣе одеа?

Митре — Алайлемъ во Царевикъ, да го тепаатъ Гьеоргъия, Маро.

Тода — Офъ да би Госпо и отепалъ, да би, бре тате, како и натералъ гяоло да го тепаатъ сиромашкиотъ Гьеоргъия, що очите му и вади?

Мара — Офъ мори кьерче, ти Гьергъия го жалашъ, ами себе зеръ не се жалашъ?

Тода — Се жаламъ майко и себе ама ако ме граби тоа куче, по арно да ме отепа, отъ що сумъ жива.

Митре — Госпо да те чуа кьерко; кай сила правина нема.

Мара — Кай сила Митре и синдилиа кѣе му даи Госпо.

Митре — Чулъ те Госпо Маро. Ама да не е подрекъ Маро, туку отъ каи що седиме, да и донеси гяолотъ, мръснитъ, що би праиле?

Мара — Едно кѣе и чуеме пците да слаатъ и ке избегаеме низъ мала врата и па кѣе се скриме у Спасета, као фчера и некни.

Митре — Ами ако ни я вататъ и малата врата, послѣ що кѣе праиме?

Мара — После енеа секъирата, ти кѣе му застанишъ на голема врата и коа кѣе влегуатъ удри, а пѣкъ ясъ, кѣе го земамъ кросното, Тода пиралката и кѣе му застанеме на мала врата и кой кѣе влезе по глаа, и тука. Ете тоа не пери Митре, ако и донеси гяоло вечерва.

Митре — О, о, офъ пусто останало, що кѣе тепамъ ясъ турчинъ.

Мара — Ако не го тепашъ ти, Митре, па той кѣе те отепа, я жифъ на рѣженъ кѣе те печигъ.

Митре — Офъ, ясъ сиромашъ, нема чаре, кѣе се умира, безъ дни. Офъ мори керче Тоде, како се запна тоа куче во тебе, да ни се запусти кукъята?

Тода — (плаче) Отруачка тате, дайте ми да се отруамъ, за да куртулисамъ отъ той проклетъ и вие живи да си бидите. (Слѣдва).

направи да функционира безъ за-

нае, че никога не може да стане,

жени отъ Русия и Австрия. Прати

ПОДЛИСТНИКЪ.

Църне войвода.

Историческа пиеса въ петъ акта изъ македонскиятъ животъ на мах. говоръ.

отъ

Марко К. Цепенковъ.

ВТОРО ДѢЙСТВИЕ.

Селската кукъя.

(Продължение отъ брой 19).

Мара — (сърдито) Душманите нека се отруятъ кърко, душманите. Море оти не мислишъ що зборуашъ бре Митре, що ми го заплакуашъ девойчето? Си забралъ гайле, за умираща. Ти и ясъ нека умриме, само Тода да я куртулиме.

Митре — Е, ай нека умриме ние; е кажи сега, као да а куртулиме?

Мара — Море ние со тебе не можиме да я куртулиме, лели се страшишъ отъ сенката, ами я си земи стапчето и поиди му кай Гьеоргия и донеси го овде, та да мислиме со него као да я куртулисаме.

Митре — Арно велишъ Маро, ами не е кабилъ утре да одамъ по дене. Да не нещо ме начекаатъ на пато тие пци?

Мара — Море кой кѣ те види нокѣска, бре Митре, денѣ по арно можа да те вида, още денеска.

Митре — (се ребри-свива рамена). И ясъ не знамъ као да праамъ.

Тода — Као що ти велитъ мама, тате, така прай; ай зготви се жити мене и поиди кай Гьеоргия. (Ау, ау, кучетата лаятъ, гласъ отъ вѣнъ се чуе: брее, Митре, отворете портата бре; бамъ, бамъ тропа).

Митре — Леле Маро загъинафме, етеи турците, угаси го виделото и айде да бегаме низъ мала врата. Дай рака Тоде (улавя я) и бегай да бегаме.

Мара — Замолчи бре Митре, замолчи не плашими девойчето; чекай да чуме кой е той що вика. (За минута мълчание. Отворете бре друге. Повторно вика). Гьеоргия, Гьеоргия е Тоде, запали виделото; да одамъ ясъ да му отворамъ.

Тода — Дууу, вистина майко Гьеоргия е, оди и ти тате отвори му.

Митре — Мори кърко, арно ме терашъ да одамъ да му отворамъ, ами ако не е той?

Тода — Той е тате, той е, не плаши се.

Мара — Остай го мори кърко, татка ти, еве ясъ кѣ одамъ. (Илиза).

(Влиза Гьеоргия гордо и обруженъ)

Сцена VIII.

Житиѣ и Гьеоргия Лажо.

Гьеоргия Лажо (весело). Добро вечеръ Митре.

Митре — (съ растреперанъ гласъ). Далъ ти Госпо добро, синко Гьеоргии (улавя го за ржка и целува го въ чело). Повелими, добре ми дошолъ. (Посочва му столъ).

Мара — (улавя го за ржка). Е, добре ми дошолъ Гьеоргии. Що чините?

Гьеоргия Лажо — Добре найдофъ Маро, арно сполай на Богу.

Тода — (улавя го за ржка и плаче). Добре дойде, Гьеоргии, що чинишъ? Како си?

Гьеоргия Лажо — Добре ми те найдофъ Тоде, арно сумъ сполай Богу, ама ако знаефъ оти кѣ плачишъ, немаше да идефъ. (Къмъ Митрета). Да не сте я тепале Тода, татко Митре? Що вака рони солзи?

Митре — Море кѣшкѣ ние да сме я тепале синко, туку. . . .

Гьеоргии Лажо — (очуденъ). Що е тоа туку? Я кажете ми да чуямъ?

Мара — Море лели те донесе Госпо, Гьеоргии, кѣ ти кажиме и сега на тие лакърдии бефме со Митрета и со Тода, да дойди Митре при тебе и да ти кажи нашата мака що я имаме отъ той проклеть Кючукъ Сулимана, що сака да ни я пусти кукъята.

Гьеоргия Лажо — Е, е, вистина било иденьето на тоа куче при васъ, као що ми кажа еденъ приятелъ. Ами немоеше да дойдишъ, ти бре татко Митре, уще първио денъ, да ми кажишъ, оти Тода я сакалъ, за да дойдамъ и да му го угасамъ кандилото, на тоа звере?

Митре — Е, да едно отъ пусти страфъ, да не ме начека некаде и друго си велефъ, белкѣ кѣ се одимни, за да не иди, арно ама той па ни дойде и ни се повали да не изгори живи, фкукѣ, ако не я најдиме Тода каде е скриена и ако не му я даиме да я турчитъ.

Мара — (дава му пагуръ съ ракия). Повели Гьеоргии напи се една ракия и да бараме вечера. Да лели те донесе Госпо, кѣ бараме со тебе некой край.

Гьеоргия Лажо — Лесно е за вечера, мори Маро, я кажете ми що велеше той арамия, за мене и за Тода?

Мара — Ете така чедо Гьеоргии, на двата пата що дойде, даде Госпо не я најде овде Тода, чунки беше на поседокъ у Спасета, да си сборуи со негоите девойчиния. Седнаа коа ядоа, пия, сърдце да и испие. И не ви, не сучи, во що дърво не пикна, за да му я донесиме Тода.

(Слѣдва)

ПОДЛИСТНИКЪ.

Църне войвода.

Историческа пиеса въ петъ акта изъ македонскиятъ животъ на мак. говоръ.

отъ

Марко К. Цѣленковъ.

ВТОРО ДѢЙСТВИЕ.

Селската кука.

(Продължение отъ брой 20).

„Ти знаешъ Маро кай ти е скриена Тода, я кя я донесишъ, я чаре не бидуа.“ Ми велеше: тоа що го барате вие во нашава кука, го нема, му рекофъ. Ами лели се налути, кучето ни едно и ми рипна, да ме тепа дури му фгаса и ме натера да одамъ да я барамъ Тода и да му я донесамъ, да му тура ракия. Арно ама ясъ си вативъ напреку и веќе не се вратифъ.

Геоργия Лажо. — Демекъ Митрета самъ си го остаила?

Митре. — Самъ ме остаи, синко Геоργия и научи Госпо, да ме пуца да му коламъ ягне, му дадофъ ракия и му рекофъ да си служатъ сами, отъ коа кѣ дойдамъ, после ясъ да му служамъ.

„Море некамъ ти да ми служишъ бре кауринъ, ами Тода, Тода, да я донесишъ и таа да ми служишъ,“ ми рече навреќнато. На тоа Згора си зедовъ очите враце и димъ да ме нема, та сумъ ти се крилъ е, е, е, во спилине.

Геоργия Лажо. — Разбрафъ сега Митре, мене ми кажа еденъ приятелъ отъ селово, ваше, за кой го дупелъ Кючукъ Сулимана да я сака Тода. Ама веричката кѣ му я менамъ и нему, та и нимъ.

Мара. — Е да Митре, протугеро е що го дупи, чункъи той ми потпуши зборои, да ми я сака Тода. Арно ама отъ коа разбра оти ти си я имашъ посестрима, я наклевети на Кючукъ Сулимана гѣоа велела Тода нешто лошо за Кючукъ Сулимана; така и за тебе те клеветелъ.

Митре. — Повели Георги, на-писе ракия, оти и мене ми се пие. (пийа и двамата). Као мислишъ синко, Георги, на ова згора?

Геоργия Лажо. — Предъ да дойдамъ овде Митре, ясъ измислифъ и му рекофъ на Спира Църнета да дойди овде нокѣска, али утре и да и чекаме тие пси, та да истепаме и да си ватиме планината. Ете тоа мисламъ и тоа кѣ го прамъ Митре.

Мара. — Така треба за тие бездушници Георги.

Митре. — Ай ако е кабилъ друго некое чаре барай му бре, синко, да не се праи у насъ таква кървнина?

Тода. — Арно вели, тате, Георги; ай во нашава кука нека не биди кървнина.

Геоργия Лажо. — Е, друго чаре, Тоде, нема, клинъ, клинъ тера. Друго чаре, ако идишъ ти у насъ, можи кървнина да не биди овде.

Тода. — Що велишъ ти, мори майко?

Мара. — Е лели нѣкишъ и ти кѣрко, овде да се праи кървнина, оди.

Тода. — Одамъ майко, ама и ти ако идишъ.

Мара. — За атжро твой кѣрко и ясъ кѣ одамъ и толку.

Геоργия Лажо. — Ай коа така гответе се, сега да си ојме, ако е нокѣ.

Митре. — Море вие арно кѣ ојте, ами мене кай кѣ ме остаите, бре братко?

Мара. — Тебе дома кѣ те остаиме, да я вардишъ кукава.

Митре. — Ами ако дойдатъ тие кърволочници, що праамъ ясъ после?

Мара — И понапре ти кажафъ,

клайсия секьирата задъ врата и коа кѣ влегуатъ, пресечиму глаите на сите и еласи ити кай Геоργия Цареикъ.

Митре. — О, о, ясъ коа кѣ му и пресечамъ глаите и на Госпо аберь да му сторите, мори Маро.

Геоργия Лажо. — Демекъ ти се боишъ, татко Митре?

Митре. — Се боямъ ами, прашашъ.

Мара. — Ами заощо си машъ? Баремъ не носи гакъи коа се боишъ.

Тода. — (жалостно) Не задевай го мори мамо, татета, оти той е многу страшлифъ; прегѣе, коа ви-каше Геоργия, той се стресе као пратъ.

Геоργия Лажо. — Ами као да му праиме Тоде на татка ти?

Тода. — Као кѣ му праиме, кѣ го земиме и него, кай кѣ умриме сите и той нека умри.

Мара. — Е, лели велишъ ти кѣрко, нека иди и той и толку. Ай коа така да си прибериме алищата и да се оди, оти водата спие, а душмано не спие. После, Митре кѣ приготви конѣите, (обръща се къмъ Митрета). Подай Митре врекѣите да си клайме алищата. (Гурагъ си дрехите въ чувала).

(Слѣдва)

ПОДЛИСТНИКЪ.

Църне войвода.

Историческа пиеса въ петъ акта изъ македонскиятъ животъ на мак. говоръ.

отъ

Марко К. Цѣпенковъ.

ТРЕТО ДѢЙСТВИЕ.

Образување на четата
въ с. Царевикъ.

(Продължение отъ брой 21).

Сѣната прѣдставлява одаята на Ристе Коджабашията. На сѣща стои единъ ковчегъ за дрѣхы покрить съ бѣлъ чаршавъ. На около полица, която стоятъ саани и паници и нѣколко шишета съ ракия и вино. Една дългасофра въ средъ стаята и на около наредени столове. На стелата единъ часовникъ на кѹшето на сиджимка една кѹрпа за лицъ. На источната страна една икона и кандило и два пишкола окачени на стената.

Сцена първа.

Ристе Коджабашията. — Е, као помина на гости на с. Вепърчани Камче:

Камче протугьро. — Со ядене, со пиене, многу арно поминафъ Ристе, ама отъ проклети душмани лошо.

Ристе Коджабашията. — Е зеръ те тепаа некой душмани, що лошо ти било?

Камче протугьро. — Море, ни ме тепаа Ристе, ни ме караа, си-ромаси вепърчаници, ами се ме гошаваа, со печени прасиня; туку лели е вера наша потурната и на сведено проклетите душмани ратъ не ни оставаатъ.

Ристе Коджабашията. — Па ви дошолъ некой арамолебецъ да ви расипи соборо, као лани що отиде Кючукъ Сулиманъ во с. Царевикъ и му го расипа соборо.

Камче протугьро. — Ете истото и насъ не найде. Таманъ на ручеко го донесе едноногио Кючукъ Сулимана, кондиса у коджабашията и го прати одавнико Мустрета да и собери сите селани да му я даатъ вергьията що му я върлилъ и нимъ, као и намъ. Као и мачи, коа и сучи: едни и тепа; друзи во кочина и затвори; трекъи и жрка и плука и дури не му зеде отъ неколцина по неколку лири не и остаи.

Зеръ беше му казалъ Мустре за мене оти сумъ тамо и ме викна, та ми рече: „бре, Камче кьерата, ти да одишъ на вашето село и да му речишъ на Ристета коджабашията, да ми я собери вергьията,

за коа кѹе дойдуамъ тамо, да и найдамъ азѹръ парите, зере, ако не и найдамъ азѹръ, жими турска вера, коскьите кѹе виин скѹршамъ. Ете као ти велаатъ, коа игра мечката у комшията, кѹе игра и у тебе.

Ристе Коджабашията. — Ами отъ коа стана, отъ кай коджабашията, да не беше отишолъ кай Митрета, да му я граби Тода, по-сестримата отъ Гѹеоргьия Лажо?

Камче протугьро. — Тамо беше ошолъ; арно ама, Тода не я нашолъ дома, тикъи коа беше и мачилъ, мачилъ и за малце кеа загубелъ Мара, чунки му се врекнуала.

Ристе Коджабашията. — Мара е юнакъ, ами Митре е многу страшлифъ. Е, после, као напраия?

Камче протугьро. Као напраия; я пушилъ Кючукъ Сулиманъ Мара да бара Тода да му я носи, Митрета го пуши да му коли ягне и беа ти избегале и и остаиле сами во кукъи кѹрволочницитъ. Ристе Коджабашията. — (очуденъ). Що ми кажа бре Камче? Се валеше да ни истепа а?

Камче протугьро. — Ами зеръ саде за насъ той се фали. Коа нашолъ село безъ кучина бесъ стапъ си оди.

Ристе Коджабашията. — Имашъ прао Камче, ама сега векѹе дойде коса до камена, я косата кѹе се кѹрши, я камено: мене кѹе ме тепалъ, Гѹеоргьия Лажо, Иосива и друзи мнозина, ама многу било малце останало, кѹе се бара краѹо. Я ай пойди нисъ село и изкажимъ на селаните нека дойдатъ овде, да видиме що кѹе речатъ.

Камче протугьро. — Пекъи Ристе да и викнамъ. (Излиза).

Сцена II.

Ристе Коджабашията. (Самъ)

Ристе Коджабашията. — Ова зафалуване отъ тоа куче, не кѹе ни излези на арно, така ми се чини. Ами зеръ саде той арамия иди у насъ. Рани и со пѹржени кокошкьи и со кошеи питулицы и на ядене плакѹй му и дишъ пара си.

Ехъ! сполайти Господи, що толку си не колналъ и си ни пратилъ: Кой се тепани? Рисянитъ. Кой се грабени? Рисяните. Кой сѹ турчени? Рисяните. (Дига рѹцете и очите на горе). Господи, нема да се смилишъ за насъ да не избавишъ отъ овие кѹрволочници и да речиме и ние сполай Богу? Али до века вака кѹе бидиме мачни?

(Слѹдва)

ПОДЛИСТНИКЪ.

Църне войвода.

Историческа пиеса въ петъ акта изъ македонскиятъ животъ на мак. говоръ.

отъ

Марко К. Цѣпенковъ

ТРЕТО ДѢЙСТВИЕ.

Образување на четата
въ с. Царевикъ.

(Продължение отъ брой 21).

Ексикъ нека е и вакофъ животъ
що го живеиме ние. Дома да се-
дишъ на трепетъ да си, ако лавни
песо, мислишъ да не дойди некой
къседжия; на патъ да одишъ,
као заякъ да се страшишъ, огъ
една шумка ако шумни; на пазаръ
ако пойдешъ, ангария кѣте ва-
татъ да носишъ со коньо, я не-
кой дервишъ, я некой арапъ во
Битола, я во Велесъ; ама оти си
ималъ я свадба дома, я некой ум-
репъ, ичъ не те пращаатъ и не те
слушаатъ, кѣ ти го грабнатъ ко-
ньо и ако сакашъ не оди со дер-
вишо Битола. Коньо кѣ си го
продаи и остана безъ конь! Ами
зеръ саде таа мака я имаме ние!
Арно вели попъ Петре: „дури сме
овци, секой кѣ не стрижи и кѣ
не молзи.“ Брака споредъ мене
треба, да се бара некое чаре,
да се оприме на злото и друго
ништо.

(Доажда попъ Петре, Камче и сичкигъ
селени влизатъ при коджабашията).

Сцена III

(Ристе коджабашията, попъ Петре, Камче,
дедо Димо, Иосифъ, Цветко и селани).

Ристе Коджабашията. — Е, оче
свети и вие браки селани Камче
ви кажа, за Кючукъ Сулимана
що зулуми праелъ во Вепърчани
и денеска, утре идель при насъ,
да си земи парите. Шо велите
сега? имате пари да му даате,
али немате? Ясь еднашъ петъ
пари скършени не му давамъ, а
не петъ лири, що ми сака.

Попъ Петре. — И ясь сумъ безъ
пари Ристе. Шо велите вие риса-
ни?

Селаните. — Шо има да вели-
ме. Ете некини плативме беглико,
вчера вергъята и сега сме безъ
пари и борчлии до гуша. Да, ако
дойди Кючукъ Сулиманъ, вие кѣ
го молите, да не почекатъ до
гумно и тогай кѣ му дааме.

Дедо Димо. — Богами, той не
не праша, али имаме, али нема-
ме: одъ залаго кѣ си делиме и
не му кѣ му даиме.

Камче протугъеро. — Е, арно
ти имашъ, бре дедо Димо, да му
даашъ, ами ние що немаме, що
праиме?

Дедо Димо. — Одъ дърво, отъ
камень, кѣ си найдите и кѣ му
даите, оти инакъ кѣ играте петъ-
камень.

Попъ Петре. — Дедо Димо и
ти трѣба да си со насъ, да го мо-

лишъ Кючукъ Сулимана, да не
почека до гумно баремъ.

Дедо Димо. — Можи и ясь да
го помоламъ, ама ако го изваи
свети Никола, па кѣ му даамъ:
бели пари, за църни дни.

Ристе Коджабашията. — Арно,
ти кѣ му даишъ, бре дедо, туку
треба да не пожалишъ и насъ,
оти коа кѣ види оти ти пари кѣ
му даишъ, кѣ ни се тоари на
сите и можи некой пакосъ да ни
сторить.

Дедо Димо. — Е, ай нека дой-
ди, да кѣ глеаме и кѣ праиме.

Попъ Петре. — Е, ай Госпо да
те учи на арно, чорбаджи Димо.
Е, що велишъ Ристе, сега тие сетъ
збороите, ако дойди, Кючукъ Су-
лиманъ, кѣ го молиме, да не по-
чека. (На пѣтната врата лаятъ кучетата).

Ристе Коджабашията. — Я види
на кого лаатъ кучинята, бре Камче.
Е, е, дури да пойдешъ ти Камче,
да видишъ кой е, тие сами си
дойдоа. За волко зборуаме и вол-
ко задъ врата. Еве ни го Кючукъ
Сулиманъ, стануйте сега да го
пречека ме. (Сичкигъ ставатъ).

(Влизатъ: гордо Кючукъ Сулиманъ, Фезо,
Алия, Абдула и Даутъ, и поседнаха на
стола).

Сцена IV

Кючукъ Сулиманъ. — Е, како
си бре попе?

Попъ Петре. — Арно, сполай
Богу, сме Сулиманъ ага, ами вие
како сте?

Кючукъ Сулиманъ. — Аренъ и
ние сме. Седуай попе, седуай.

(попа седи) седуайте и тире брѣ код-
жабаши и ти чорбаджи Димо.
(Седатъ). Е, собирауфте мойто вер-
гъия, коджабаши?

Ристе Коджабашията. — Е те,
за тоа сумъ и собралъ селаните,
Сулиманъ ага, арно ама, ете край
години сме, що имаше и зедофме:
еве некини дойде бегликчията, вер-
гъиджията и ни собраа сите пари,
та нити петъ пари не ни останаа.
Та кѣ те молиме, кѣ не поче-
кашъ, до кай гумно и тогай кѣ
ти даиме, дай Боже здравье!

Кючукъ Сулиманъ — (сърдито).
Видуай сега що ми зборить, ко-
дошъбашията; морѣ пари саку-
амъ, пари, ясь бегликчия, мег-
ликчия, не знауамъ, зерѣ жими
единъ вера, лошо кѣ ве расипу-
амъ сите.

Попо. — Ти биди жифъ Сули-
манъ ага и пари кѣ ни даи Гос-
потъ, ако не денеска—утре, що се
вели зборъ.

Кючукъ Сулиманъ. — Е, ай
дауай сега, за утре ясь не можамъ
да чекуамъ.

Попо. — Еда, лели ти кажа код-
жабашията, Ристе, оти сеа, за сеа
немаме, кѣ не почекашъ, дури да
си найдиме крайо.

Кючукъ Сулиманъ. — Со
тебе колай, попе. Я ти бре код-
жабаши, кѣ дауашъ пири, али
и ти немуашъ?

Ристе Коджабашията. — Е, и
ясь немамъ Сулиманъ ага.

(Слѣдва)

ПОДЛИСТНИКЪ.

Църне войвода.

Историческа пиеса въ петъ акта изъ македонскиятъ животъ на мак. говоръ.

отъ

Марко К. Цѣленковъ

ТРЕТО ДѢЙСТВИЕ.

*Образуване на четата
въ с. Царевикъ.*

(Продължение отъ брой 23).

Ключукъ Сулиманъ. — Я вие бре каури. Иосифъ, Цветко, ивие немате? и ние нѣваме. Арно велуате немате, ами ако го извадамъ той ятагано (показва ятагано на дѣла Дима). Я ти бре чорбажи, кѣ дауашъ пари, али да го мърсамъ баремъ отъ тебе ятагановъ?

Дедо Димо. — Джанъмъ и ние не оти имаме, ама кѣ ти се даитъ некоа пара. Ами колку пари сакашъ отъ мене Сулиманъ ага?

Ключукъ Сулиманъ. — Ха, ище ти си асъ рая чорбаджи Димо, (Камче настрана, асъ рая е той, шо ти дава пари, а пакъ ние сме сите кумити). Зеръ не знауашъ колку пари ти

сакуамъ? Чекай да го извадуамъ тефтеро (изважда тефтеръ) на тебе десетъ, на Ристе коджабаши петъ и на сите други селани по три лири. Айде дауай чабукъ.

Дедо Димо. — (изкарва кѣсето и му брой). Ако е кабилъ Сулиманъ ага, ай прости ми баремъ една лира, оти и ясъ со муамле сумъ и зелъ отъ сарафъ, овие лири.

Ключукъ Сулиманъ. — Море не велуайми да ти простуамъ бре чорбаджи, ами речуайми, да ти го ресуамъ есамето, за да не ти остануа бекае и после да ти сакуамъ два пати. Разбра?

Дедо Димо. — Е, коа така, ресими го есамето.

Ключукъ Сулиманъ. — (зима паритъ). Ха, ище го ресуафъ, айде гайле немуай сега. Айде дауайте и вие бре каури.

Сите. — Колку за сега Сулиманъ ага немаме да ти даиме, ти биди жифъ, кѣ не почекашъ, до кай гумно и кѣ ти даиме.

Ключукъ Сулиманъ. — Гумно, гумно, ясъ не разберуамъ, я пари, я жими еденъ вера, кѣ ве расипуамъ и васъ.

Фезо. — Ай за атжро мой дай му десетъ дни мувлетъ нека си найдатъ крайо, Сулиманъ ага.

Ключукъ Сулиманъ. — Е, айде кѣ ви даамъ мувлетъ до еденъ недела. Ама ако не си го найдуте крайо, пѣрво тебе поле, кѣ те расипуамъ као шо го напраифъ попа Цветка и после коджабашията и после сите кѣ ве колуамъ, жими еденъ турска вера. Айде сега Камче нарачуай ручекъ по селото и носуай кай чешмата во корията. Ай аркардашларъ, стануайте да одуаме.

Сцена V

Попъ Петре, Ристе коджабашията, Гьоргъня Лажо, Спиро Църне, Иосифъ, Илия, Камче и Пецо.

Ристе Коджабашията. — (сички ги поглеждатъ). Ей бракя, вие знаите заощо ве повикафъ оваа вечеръ, чункъи Камче на сите ви расприлътъ, за никому да не кажите оти сте у мене и шо сакаме да праиме, чункъи оваа работа сака и муата да не не разбери. Еве ясъ и жената я пратифъ кай майка е на гости, за да не чуе тоа шо кѣ зборуаме. Ете и Камчета протугьеро го остаифъ на порта да

седи и да варди, да не дойди некой гѣаолъ, да не наиди собрани и да си испатиме.

Попъ Петре. — Колку за тоа, така треба Ристе, се шо имате ниетъ да праите, никому да не кажуате, оти и зидо има уши, шо се рекло отъ стари. Ами ако сакашъ Ристе прекажи ми за попа Цека, Богъ да го прости, како го утепа той кърволочникъ?

Ристе Коджабашията. — Ете така, као шо знаишъ: видејкыи в'Прилепъ го начекалъ Ключукъ Сулиманъ кай Оджоо долче и немајкыи пари да му дан, го турналь отъ коньо и го утепадъ отъ кьотекъ и се врати дома, и по некой день си умре, сиромαιο, као шо умираа светийте.

Попъ Петре. — Проклета му душа, му и остан дечинята сираци. Ами одощо го пизмеше толку бре Ристе, попа Цека, той арамия?

Ристе Коджабашията. — Най многу го пизмеше оти му го сакаше чифлико шо го има овде, гѣеа да му го купи и да си го напраи чивликъ. Попо не му го продааше, чункъи знаеше оти пари не кѣ земеше и некъеше тѣрнъ да ни клаи во селово. Ете затоа го отепа.

Гьеоргъ Лажо. — Офъ, бре, попе Петре, арно него го отепа за дека не му далъ пари и чифликъ, ами мене за ощо сака да ме отепа? Дали да ми и земи магарињата що носамъ варъ во Прилепъ?

Спиро Църне. — Не за магарињата, ами за посестримата, да ти я турчить, а мене за дека не го остаафъ въ градъ да бърка убаите рисянчина; а пакъ секой рисяннинъ той зверъ кѣ тепа, кѣ граби и кѣ турчи, дури не се здружине неколцина и го сотриеме.

Ристе Коджабашията. — За тоа оти е така, некъи некое веленье Спиро и затоа ве викафъ, у Гьеоргъ д. се обржине неколцина и еденъ часъ побърго да го сотриеме, доста векѣ мачи народотъ,

Попъ Петре. — Браосъ, да вие алалъ. Е, коа така кажуйте сега, отъ васъ кой кѣ приима да биди войвода?

Гьеоргъ Лажо. — Спиро кѣ ни биди войвода.

Спиро Църне. — Не ясъ, ами ти кѣ бидишъ брате Гьеоргъ, оти ти си повешъ отъ мене по планињето.

Гьеоргъ Лажо. — Не, ти кѣ бидишъ, Спиро, оти си по юнакъ,

твојта юнашина се виде на Църковна, порта и си по уменъ као граѓянецъ, знаишъ турски и арнаутски, а пакъ ясъ кѣ ти бидамъ помошникъ.

Попъ Петре. — Е, ай да стеми блаосоеи, мунасиѣ е Спиро да биди войвода и Гьеоргъ помошникъ. Ай одбери си Спиро войводо, сеа другари.

Спиро войвода. — Що велишъ ти Гьеоргъ, кого велишъ да ни бида за другари?

Гьеоргъ Лажо. — За другари сите чинатъ що се овде Спиро, ами ясъ мисламъ, Илия, Иосифъ и Пецо, тие доста се и ние двата петина.

Попъ Петре. — Айде нека вие брастото айрлия, станујте бакнете се и ако сакате да ви пејамъ една евангелија, за свети Иоанство и и побратимство. (сички ставатъ ги намета со петрахија и чита евангелне): „Отъ Иоана светаго Евангелие вонме.“ Рече Господъ ученикомъ своимъ: сја іестъ-заповѣдъ моя, да любите другъ друга јоже возлюбихъ ви. Болше сја любовь никтоже иматъ, да кто душу своју положи за други своя. Слава тебѣ Господи слава тебѣ“ (сички пакъ седатъ на местата си). Е, честъта

нека вие побратимството. Чуфте вие браќа що вели Ристосъ: нема по голема любовь и по големо добро да си я даи чоекъ душата своя, за брата си.

Верујте ми юнаци, оти и ако умрите, за народо, ичъ да не се жалите, оти вашите имиња, кѣ бидатъ прославени и на земята и на небото. Сега мене изимъ браќа, да си одамъ, оти утре кѣ пејамъ литургија и вие чинете си лакърдиите. Айде добра ви нокъ. (сички ставатъ и го изпровождатъ).

(Излиза си попъ Петре).

Сцена VI

Сжщитъ.

Спиро войвода. — Ама да му е алалъ на попа Петрета.

Ристе Коджабашията. — Попъ Петре е за народо Спиро и етъ нај скришенъ кофчекъ. Као що беше и попъ Цеко, Богъ да ни го прости. Ами за оружје бре Спиро войводо, као мислишъ?

Спиро войвода. — Оружјето ние готоо, Ристе, и е овде. Подарено ни е отъ неколцина чорбаджии, мои приятели и Гьеорѓиои.

Ристе Коджабашията. — Браосъ, да живејатъ таквие чорбаджии, а не као нашио дедо Димо, шо се страши као заекъ.

Гьеоргъ Лажо. — Колку за тоа Ристе, така си е. Нейсе сега, арно кѣ сториме да си вечераме, шо далъ Госпо-лепъ и солъ. Темелко бре, я принеси вечерата (Принаса се хлебъ друго). Повели Ристе коджабаши, напие раќија. (Ристе благослава, пие и сички наредъ поканва). Де буюрумъ, вечерајте и декшајте, шо далъ Госпо-лепъ и солъ. (сички јадатъ). Донеси гърнето вино, бре Темелко, да се напиеме (Донаса и сички наредъ благославатъ и пиятъ).

Спиро войвода. — Побратиме Гьеоргъ, е ай рекнија некое песна, малце речоита и многу гласоита, за инато на душманите, да отъ утре па по планиниње кѣ пеиме со славите.

Гьеоргъ Лажо. — Пеки побратиме, (песо лаи) я чекај да видамъ кой кѣ биди шо лаи песо, (излиза на вѣнъ и се връща съ баба Мара и Тода). Евми и милите гости браќа, (сички шаватъ весело).

Мара. — Добро вечеръ браќа. Сичките ѝ казватъ: „далъ ти Госпо добро майко Маро, повели де повели седи. Тя седа на трапеза. Ха така де, веселете се и радуйте се (сички се смѣјатъ).

(Слѣдва)

ПОДЛИСТНИКЪ.

Църне войвода.

Историческа пиеса въ петъ акта изъ македонскиятъ животъ на мак. говорѣ.

отъ

Марко К. Цѣпенковъ

ТРЕТО ДѢЙСТВИЕ.

Образуване на четата
въ с. Царевикъ.

(Продължение отъ брой 24).

Сцена VII.

(Жщицѣ, Камче, Мара и Тоде).

Камче Протугъеро. — Добро вечеръ брака (довиги за ржка на редъ), како сте, що чините? (Мара и Тоде и тѣ се здрависватъ со сички).

Гьоргъня Лажо. — Е Маро, знаишъ що ве викнаѣ со Тоде?

Мара. — И знамъ и незнамъ Гьоргъня Гьоргъня Лажо. — Ете овој егъ, Спиро, що ви кажуѣ коа ве зедоѣ отъ кай васъ и сега си го направиме войвода, а пакъ ние четворицата (ги показва на име), кѣ му бидиме другари, кѣ му търниме по траго на Кючукъ Сулимана, да го сотриме и вие да си одите дома, а пакъ ние отъ коа кѣ го сотриме, куката наша кѣ ни биди планината, а братъ, сестра, посестрима и майка кѣ ни биде оружјето.

Мара. Госпо отъ браство да не ве одели синко и Госпо да ви поможи, да го сотрите той зверъ, за да ви благовои цѣло народъ. Бидете юлаши, тепаите турци кърволочници и не страште се.

Спиро войвода. — Брагъ стара, майко, ете и моя майка на твой умъ егъ. Уште

коа го отпа Кючукъ Сулиманъ попа Цека, ми завика, за да одамъ по него и да го отепамъ, ете сега кжметъ и со Бога напредъ, кѣ го истребиме той търнъ и дружи многу.

Ристе Коджабашията. — Камче бре, я тури му по едно вино на Мара и на Тоде, да се напиатъ и да се поразвеселатъ, (на сите му тури вино Камче). Ай сега де кому му е редо, нека рече една песна. Ай брате Гьоргъня рече и ти една песна.

Гьоргъня Лажо. — Пекъни, Ристе, да речамъ, ама да ми помагате. Ай Тоде и ти помагај ми; развеселесе, не стой смуртена жити мене. (Пѣс):

Ми заплакала гъдида Стара Планина,

Шо я дочула гъдида Пиринъ Планина.

— Ай що ми плачишъ гъдида Старо

Планино?

Какъ да не плачамъ, гъдида Пиринъ

Планино.

Секое лето гъдида булюкъ кумиги,

Оваа година гъдида деветъ булюци,

Деветъ булюци, гъдида се макъдонци,

Наре му оди гъдида Илю Войвода и пр...

Ете и отъ мене една песна, сега редо му е на Спиро да рече една грацка. Повели Спиро написе, отъ жаба на суо не кърка. (Смѣхъ).

Спиро войвода. — Да зеръ и ясъ сака-те да ви речамъ песна! Е ай, коа така, да ви речамъ, ама помагайте сите и после Тоде кѣ ни рече. (Смѣе се Тоде). (Пѣс):

Одъ възрѣ Пиринъ планина

Жалосенъ гласъ се слуша,

Макъдония плаче; (2)

Плачи, жала, сирота,

За своите мила чела,

Истепани отъ турци. (2)

Макъдония вика,

Юлаците да стана,

Со ножен и пушки (2)

—

Да бранатъ своите браки,

Отъ турци шо се мача
Отъ петъ стотинъ годиниъ (2)

Ете ви и отъ мене една песна. Кой знаи да ли ве бендиса?

Мара. — Чуѣ те синковци, зашо плачи Макъдония? Плачишъ за зулумите шо и праатъ турцигъ и ве викаатъ васъ юлаците, да истепате лошите турци и да не браните насъ сиромаси.

Гьоргъня Лажо. — Ете затоа майко, Мара и ние се обужаме, да истепаме лошите турци и слободия да биди, за сите браки рисани.

Мара. — Да сте ми живи, синковци и Богоронца да ве укрили и да ви поможи, да истребите тие кърволочници и тие кър-стени гъаоли, що не предаваатъ.

Спиро войвода. — Ишла, ако сака Госпо Маро, се кѣ биди. Е, Ристе, сега изинъ дай ни да си положиме, оти многу седоме. Сега, коа шо се рече прегъе, чуѣ не чуѣ, видоѣ не видоѣ. Ха, ами Тоде не ни рече една песна.

Тоде. — (плачи и се смѣе). За мене песна, брате Спиро, не треба, оти шо уба-нина гледамъ, да да пенямъ?

Гьоргъня Лажо. — Те моламъ, мило Тоде, не плачи, не парай ми го сърцето. Биди юнакъ, коа майкати, а не биди коа таткати. (Става). Ай да си оиме сега. Збогумъ Ристе (зе рукува со сички) айде Мара и ти Тоде помине да ве однесамъ дома. (Сички тргватъ да си ходатъ).

(Излизатъ си сички).

IV-то ДѢЙСТВИЕ.

Убиването на Кючукъ Сулимана.

Сцената прѣдставлява пѣтъ въ гората Рамна Бука. На долинна край чешма. На ерѣтъ пѣтъ единъ белъ каменъ.

Сцена първа.

(Спиро войвода, Гьоргъня Лажо, Илия, Иосифъ, Пецо и Каме протугъеръ, седатъ задъ шумаригъ и кроятъ планъ, какъ да убиятъ Кючукъ Сулимана!

Спиро войвода. — Као ти рече Найдѣо фчара, бе Камче, за Кючукъ Сулимана? Али кѣ иди за вамо?

Камче протугъеро. — Ми рече оти безъ друго денеска кѣ идель, завамо Кючукъ Сулиманъ, да го тепа Гьоргъня и после Ристето и сите селани за пари.

Спиро войвода. — Коа така, земи си пушката и оди негде на некоа чука, та едно кѣ го видишъ, оти иди за вамо, ти кѣ се вратишъ до негде и кѣ ни викнишъ гъеа козите влегоа во жржта и ние кѣ се сетиме оти иди Кючукъ Сулиманъ. А пакъ ти кѣ одишъ дебишкумъ и коа кѣ дойда кай чешмата, да пинѣ вода, можн и тамо да се почина и отъ коа кѣ търгна за вамо, ти кѣ а ватишъ чешмата, за мекеризъ и кѣ глеашъ, ако ни куртулисиса ностеръ одъ нашите пушки. Ти кѣ го удришъ. Лели арно е вака бра-ка? (Сички му удобриватъ). (Камче дига си пушката и си отива).

Сцена II

(Жщицѣ безъ Камчега протугъеро)

Гьоргъня Лажо. — Ея, сега Спиро, као велишъ да го удриме, ова звере? Дали отъ пусния, дали на ачикъ да му излезиме?

Спиро войвода. — И на ачикъ да му излезиме, кѣ го отепаме и отъ пусния, на кѣ го отепаме, Гьоргъня, само ако го до-неси гъаоло, да помини по овај патъ.

Пецо. — По арно да го удриме отъ пус-ния войводо спроти мене.

Спиро войвода. — Демекъ коа нѣа чоекъ маша, да го ваки огно, не треба да го ваки со рака, сакашъ да кажишъ. Не, ясъ веламъ да го удриме е по арно. Као велишъ братъ Гьоргъня?

Гьоргъня Лажо. — Еве као веламъ ясъ: ясъ и Илия кѣ му седиме одъ дес-но, ти и Иосифъ на лево, а пакъ Пецо задъ оной каменъ, отъ пусния му седни, ко шо вели той.

Спиро войвода. — Арно го измисли, и ясъ на той умъ сумъ. Молчете! а не кай вика Камче. Стануйте секој на мес-

тото и нощейте да ви беда готон, секой по еден да си определите. Кючук Сулиман мене да ми го остане и дурн не пукни моя пушка, вие да не върлате и ако нещо се давандиса некой, нощейте да ви беда пред вас и сечете му главите. Ич да се не бойте брака, оти от турчин по страшиф нема, коа кве види друк, оти кауринг му се опина со нощ, али со пушка. Айте сега секой на мѣсто. (Сички отиват по мѣстата си).

Сцена III

(Сжиги и Кючук Сулиман, Фезо, Абдула, Алия и Даутъ, седат до чешмата и се разговарят).

Кючук Сулиманъ. — Я айте бе кардашлар да прауаме по еденъ цигара. Абе Даутъ ага, защо си толку бестъ кенифъ денеска?

Даутъ. — Остайсе Сулиманъ ага, алай се версе, зере . . .

Кючук Сулиманъ. — Еле, еле, айръ аберъ, кажи да чуямъ, що аль имуашъ?

Каутъ. — Остай ме, алайсе версе, Сулиманъ ага, оти не е за кажуане.

Кючук Сулиманъ. — А бе Даутъ ага, ние лелл сме арадаши, треба да кажуашъ кой що ти речуа и да се не анладисаме, елабете.

Даутъ. — Никой нищо не ми речуалъ Сулиманъ ага, еменъ нокъска вилофъ еденъ лошъ сонъ, да за тай сонъ сумъ бестъ кьфъ.

Кючук Сулиманъ. — (Ха, ха, ха). За ощо си беруалъ гайле. Я кажуай да чуаме, що сонъ си видауалъ?

Даутъ. — Дилимъ уще фчера ниетъ сторуафме, да одауаме у той домузъ Георгъния Лажотъ.

Кючук Сулиманъ. — Е, после? Да що дека сторуафме ниетъ?

Даутъ. — После, видауаф на сонъ санкымъ бемфе кай Георгъния и ни класе по еденъ фезу на глаата. Да бендкестъ, не треба да одауаме кай той свиня, да не оградисаме некая беля.

Кючук Сулиманъ. — Ехъ, защо си беруалъ гайле, бе Даутъ ага и си се страшуалъ отъ той Георгъния, каурингъ. Жими еденъ вера, вечеръ кога кве одауаме у той свиня, кве го теруамъ да ни купи на сите по еденъ тунусъ фезъ, со се пискюлъ. Я удруай го карадзуено бе фезо и речуай мойто песна, да расшениме Даута.

Фезо. — Пекъи Сулиманъ ага да удрамъ. (Свири и пѣе);

Богъ да го бие джанъмъ,
Богъ да го бие,
Богъ да го бие джанъмъ,

Той Кючукъ Сулиманъ;
Шо ми по собралъ джанъмъ,
Шо ми пособралъ,

Шо ми по собралъ джанъмъ,
Верна дружина.
Верна дружина, джанъмъ,

Верна дружина,
Верна дружина. джанъмъ,
Седумдесе мина и пр. . .

Кючук Сулиманъ. — (весело). Япа бе Фезо апо. Айте стануйте да одауаме, (Сички ставатъ и търговатъ да пжтуватъ. Фезо следва песната Богъ да го бие).

Сцена IV

Спиро войвода. — (сильно вика). Богъ нема да го убие, бре куче, ами Спиро кве го убие (гръмватъ сички, пада Кючук Сулиманъ ранетъ и трима мъртви, Даутъ избегва). За васъ вака треба кърволочници. (Спуска се съ ятагана върху Кючукъ Сулиманъ, да го со сечи. Кючукъ Сулиманъ зима мартинката, да сгрела върху Спира.)

Георгъния Лажо. — Пази се войвода, оти ова куче кве те убие. Чекай Сулиманче, чекай и Георгъния да ти удри еденъ куршумъ по рабѣтъ твои. (Гръмнува и го рани въ рака).

Кючук Сулиманъ. — Офъ аначе, умрефъ аначе, (сички се спускатъ върху

Кючукъ и другаритъ му. Спиро и Георгъния, почнаха да го сжда, а другите обзоржжиха тримата другари).

Спиро войвода. — Улаумъ аначе, виде бре куче, како боли куршумо? Ти си шо ми се валеше да ме отепашъ? Ти беше шо го отепи пона Цека, за да му го земишъ мулко? На, затебе бездушникъ, (удара го съ кундако въ гради. Кючукъ Сулиманъ плаче).

Георгъния Лажо. — (сърдито). Сечи му глаата, войвода, на той зверъ турчинъ, шо го судишъ? Той е одъ Бога пресуденъ, да се губи. (удруа го и той). На затебе песу, ти беше шо поиде при посестримата моя да я грабишъ и да турчинъ? На затебе (па го удара). Виде као боли?

Кючук Сулиманъ. — (плаче). Аманъ бе кардашларъ Георгъния и ти Спиро войвода, не губете ме, ами земете ме есиръ и пратете еденъ чоекъ кай татко ми, да му сакуате осумъ стотини лири шо имаа во мою санджъ и после пушуайте ме.

Охъ анажикъ, ме зедуа на душа: каймакамо и кадията, шо ме пушциа да пленуамъ раята и да си и делуаме парите со нифъ.

Къс ве моламъ бре кардашларъ, да баруате некое чаре, за тие лайни каймакамо и кадията да и тегуате, за да не пратуатъ другъ како мене, да го сойдиса раята.

Спиро войвода. — Отъ коя търговия си ги спечелилъ толку лири, бре куче крастао? Шо кве ни и давашъ намъ за откупъ, ти треба да знаишъ, оти ние не сме излегле за пари, ами да очистиме търнъс као тебе, шо така базжалостно и мачатъ християните. На ти откупъ, шо си сторилъ да и яидишъ. (Мушва го всърше и умира Кючукъ Сулиманъ). Айте сегъ брака д а му оиме кай Хюсенъ Сомуна и кай Мустрета, дури е бърго, да и сотриме, да после, кве глеаме и кве праиме. (Обиратъ му и нему оружето и си върватъ въ гората).

Илия — Ей шуккуръ на Бога, Спиро войвода, шо и спасгриме овие кърволочници и го избаниме неродо отъ нифъ.

Георгъния, коа кве чуятъ седаните, кызъ най колку радостъ кве сторалъ, а пакъ най многу радостъ кве стори. Тода посестримата. Слушуйте сега, другари, една песна шо му уялисафъ на Спира войвода (пѣе):

Богъ да го бие той Кючукъ Сулиманъ,
Шо ми пособралъ верна дружина,
Шо ми расфрлилъ тежка вергия,
По сека кукъя по две три лири.

Богъ да го бие той Спира войвода.
Шо ми пособралъ верна дружина,
И ми отишоалъ кай Рамна Бука,
Та ми го удрилъ той Сулиманъ.

Писнало турче силно да плаче
И Спира Църне да си го моли. и пр.

Е Спиро войвода, те бендиса песнаве шо ти я извадишъ?

Спиро войвода. — Браосъ Илия, браосъ, много си билъ майсторъ. Благодаримъ, айте сеа да вървиме, оти Даутъ куртулиса колку за пакосъ той кве кажи на конакъ и кве търгин голома потера по насъ треба да ватиме некое арно мѣсто, а да превърлимъ морискоето. Камче бре, Камче айте ти оди си в сѣло и кажи му на Ристе коджабашината, да се радуатъ. Отъ овде сега каде да одиме да отнесиме уще нѣколко търне шо ни нарича приятелите. После по снеговъ нечини да се сеаи овде по планинево оти трагата кве ни я найдатъ по снего, ами да превърлимъ во Бугария али Сърбия. Дай Боже здраве на пролетъ кве се върцаме да чистиме душманитъ турци.

(Дигатъ пушките на рамо и излизатъ)